

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Innehållsförteckning

1. Lyftanordningar och lyftredskap

- Allmänt
- Undersökning och riskbedömning
- Krav på utrustning
- Utbildning
- Signaler och tecken (se bilaga 1)

2. Kranlyft

- Roller och ansvar vid kranlyft
- Andra bestämmelser vid kranlyft

3. Personlyft

- Personlig fallskyddsutrustning
- Räddningsplan

4. Mobil arbetsplattform

- Utbildning och tillstånd
- Personlig fallskyddsutrustning
-

5. Tillfälliga personlyft med kran eller truck

- Undersökning och riskbedömning
- Egenkontroll

Bilaga

1. Signaler och tecken
2. Egenkontroll vid tillfälliga personlyft med kran eller truck
3. Blankett tillstånd för maskindriven lyftanordning och lyftredskap
4. Register tillståndsinnehavare för användning av lyftanordningar och lyftredskap
5. Riskbedömning – Hantering och användning av lyftutrustning

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

1. Lyftanordningar och lyftredskap

Allmänt

Syftet med denna anvisning är att beskriva hur arbetet med lyftanordningar och lyftredskap ska planeras, organiseras och genomföras så att farliga och ohälsosamma situationer inte uppstår.

Riskbedömning ska alltid göras innan lyftanordning och lyftredskap används.

För att få använda en lyftanordning och ett lyftredskap krävs dokumenterade kunskaper och ett skriftligt tillstånd utfärdat av arbetsgivaren.

Lyftanordningar och lyftredskap ska kontrolleras regelbundet.

Se AFS 2006:6 "Användning av lyftanordning och lyftredskap" Arbetsmiljöverket samt "OPS-SHE-19" INOES GROUP OPERATION GUIDANCE NOTE

Lyftanordningar och lyftredskap

Lyftanordningar och lyftredskap är arbetsutrustning vars primära användningsområde är att lyfta, sänka, förflytta eller säkra last i form av människor eller gods.

Exempel på lyftanordningar är kranar, mobila arbetsplattformar, skylift och hissar.

Exempel på lyftredskap kan vara linstroppar, taljor, krokarna och kättinglängor.

Undersökning och riskbedömning

Arbetsförhållande skall undersökas och riskerna bedömas när lyftutrustning och lyftredskap skall användas.

Vid en riskbedömning ska följande situationer särskilt uppmärksammas:

1. Lyftanordningens stabilitet vid olika mark och väderförhållanden (tex underjordiska ledningar, okomprimerad fyllning, häftigt och långvarigt regn, stark vind)
2. Tillträde till lyftområde. Avspärningar
3. Arbetstagarnas teoretiska och praktiska kunskaper
4. Arbete under upplyft last
5. Lyft av personer
6. Säkring av last, lastkoppling och manuell styrning av last
7. Flera kranar inom samma arbetsområde. Risk för kollision.
8. Finns risk att lyftanordning blir påkört av annat fordon
9. Användning av flera lyftanordningar för lyft av gemensam last. (Samlyft)
10. Underhåll, kontroll och livslängd av lyftanordningar och lyftredskap

De verktyg som ska användas för undersökning och riskbedömning är:

- SJA, skall utföras enligt anvisning HMSS-331
- SJA kompletteras med Riskbedömning Hantering och användning av lyftutrustning
- Min Take 2
- Riksinventering driftpersonal
- HMS-rond

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Krav på utrustning

Alla lyftredskap ska vara tydligt märkta.
Lyftredskap ska förvaras så att de inte riskerar att skadas eller förstöras.

Överlastdon och gränsbrytare skall vara rätt injusterat så att skyddsfunktionen aktiveras innan fara uppstår.

Lyftanordning

Ska vara försedd med:

- Identifikationsnummer
- Tillverkare
- Tillverkningsår
- CE-märkning

Lyftredskap

Ska vara försedd med:

- Identifikationsnummer
- Uppgift om maxlast
- Längd
- Tillverkningsdatum
- CE-märkning

Mjuka lyftredskap som skall användas, skall ha läsbar märkning.

Mjuka lyftredskap som är skadade får inte användas utan ska kasseras eller lämnas in för reparation.

Daglig kontroll skall ske innan användning av lyftanordning och lyftredskap. Denna kontroll skall användaren göra.

Material som ska lyftas upp på plattformar får inte lyftas på lastpallar utan ska lyftas i behållare som är godkända för lyft.

För entreprenörer som har egen utrustning och lyftredskap inom INOVYNs område gäller ovanstående krav på utrustning och lyftredskap.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Utbildning och skriftligt tillstånd

Utbildning

För att få använda lyftutrustning, lyftredskap och mobil arbetsplattform skall det finnas dokumenterade praktiska och teoretiska kunskaper. Kunskapskrav gäller för förare av lyftanordning, lastkopplare, lyftledare och signalman.

Lägsta utbildningskrav:

- Säkra lyft (~~utbildning repeteras vart femte år~~)
- Förarbevis mobil arbetsplattform

Skriftligt tillstånd för maskindriven lyftanordning

Alla arbetstagare som använder maskindriven lyftutrustning ska ha arbetsgivarens skriftliga tillstånd att använda anordningen

Tillståndet ska upplysa om vilka typer av lyftanordningar, lyftredskap och vilka arbetsuppgifter och roller i samband med lyft som omfattas.

Utfärdare av skriftligt tillstånd

Utfärdare av tillstånd för maskindrivna lyft och lyftanordningar är respektive arbetsledare. Tillståndsblankett finns under Blanketter och mallar/Tillstånd för användning av maskindriven lyftanordningar och lyftredskap.

Aktuell lista för godkända användare av lyftanordningar

Entreprenörer

För entreprenörer som använder lyftutrustning och lyftredskap skall det finnas dokumenterade praktiska och teoretiska kunskaper.

Entreprenörer/ inhyrd personal skall ha både arbetsgivarens och inhyrarens (INOVYN) skriftliga tillstånd att använda maskindriven lyftanordning.

2. Kranlyft

Roller och ansvar vid kranlyft.

Kranförare

Kranförare ansvarar för körning och uppställning av kranen.

Vid enklare lyft är det kranföraren som planerar lyftet och ansvarar för att det sker på ett säkert sätt.

Kranförare ska vara utbildad och behörig samt ha lyfttillstånd för att få köra lyftutrustning. Kranföraren ska alltid kontrollera att lyftanordning och lyftredskap är besiktigad och i gott skick innan varje användning

Lyftledare

Vid alla särskilt svåra lyft t ex samlyft och vid tillfälligt personlyft med kran eller truck krävs det en lyftledare. Lyftledaren planerar och samordnar hela lyftoperationen och ser till att alla inblandade är införstådda i hela lyftplanen.

Lyftledaren skall ta del av/vara delaktig i utförd SJA och eventuell räddningsplan.

Det skall framgå av SJA:n vem som är utsedd lyftledare.

Lyftledaren har det övergripande ansvaret för de lyft han leder.

Kranföraren och lastkopplaren är ändå ansvariga för sina arbetsmoment.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Lastkopplare

Lastkopplarens uppgift är att koppla och lossa lasten. Lastkopplaren deltar vid planering av lyftet genom att välja rätt lyftredskap, se till att redskapen är i gott skick och ser till att lasten kopplas på ett säkert sätt.

Om det är fri sikt mellan lastkopplaren och kranförare kan lastkopplare även fungera signalman.

Signalman

Vid lastning och lossning där kranföraren inte ser lasten ska alltid en signalman utses.

Signalmannens uppgift är att med hjälp av hand - och armrörelser eller radio hålla kontakt med kranföraren och lastkopplaren under lyftoperationen. Signalmannen ska stå på en plats med full uppsikt över hela lyftet för att kunna varna om något oförutsett händer.

Signalman ska:

- Uppmärksamt följa aktuell lasthantering
- övervaka att säkerheten i arbetet inom sitt arbetsområde
- placera sig väl synlig för kranföraren och så att hon/han är väl skyddad själv för eventuell fallande last
- särskilt uppmärksamma slingning av gods och belastningsförhållanden i linor, stroppar, längror osv.
- avbryta arbetet omedelbart om hon/han iakttar felaktigheter som enligt henne/honom kan äventyra säkerheten
- vid uppehåll i arbetet samt då detta avslutas för dagen kontrollera att samtliga arbetstagare hon/han övervakar kommit åter från sina arbetsplatser

Lyftvakt

Lyftvakt ansvarar i samråd/kommunikation med kranförare, lyftledare och tillståndsskrivare för lyftområdets avspärningar.

Lyftvakt ansvarar för att avspärningar plockas bort direkt efter avslutat lyft.

Andra bestämmelser vid kranlyft

Avspärning Kranförare ansvarar för att spärra av runt stödben på kranen.

Avspärningar för själva lyftet ansvarar arbetsbeställaren och tillståndsskrivaren gemensamt för. Se HMSS-341

Markförhållanden En lyftanordning skall förhindras från att glida, välta eller på annat sätt förflyttas oavsikligt. INOVYN ansvarar för att markförhållanden kontrolleras och godkänns innan en lyftanordning får ställas upp på anvisad plats.

Stark vind Avgörs i samråd mellan kranförare och tillståndsskrivare om lyftet kan utföras på ett säkert sätt.

Åskväder Vid åskväder skall kranlyftet och arbetet på hög höjd riskbedömas och eventuellt avbrytas. (Se HMSS-329)

Lyft av gasflaskor Gasflaskor får inte kastas, vältras eller utsättas för hårda stötar eller slag. Skyddshöljet över ventilerna måste vara på plats.

Under transport måste flaskorna placeras och säkras så att de inte kan rulla, slås mot varandra eller falla ner. Lyft av gasflaskor skall göras med hjälp av lyftanordningar som är avsedda för denna typ av lyft.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

3. Personlyft

Personer får endast lyftas i en anordning som är konstruerad och tillverkad för detta. Undantag får göras i nödsituationer.

Kran och truck som inte är avsedda för personlyft kan förses med utrustning för tillfälliga personlyft. Då ställs det särskilda krav. Se avsnitt om *Tillfälliga personlyft med kran eller truck*.

Personlig fallskyddsutrustning

Arbete ifrån fast korg

Personlig fallskyddsutrustning ska alltid användas vid arbete från korg. Fallskyddsutrustningen ska kopplas i arbetskorgen.

Arbete ifrån löst hängande korg

Vid arbete i löst hängande korg skall fallskyddet fästas i lyftkranens krok.

Vid korgåkning är det enbart tillåtet att kliva i och ur korgen när korgen befinner sig på marken.

Räddningsplan

Räddningsplan ska finnas vid personlyft som beskriver hur en person ska räddas vid fall och hur evakuering av personer i korgen ska ske vid ett ev driftstopp av kranen eller nödläge. Se HMSS-331

4. Mobil arbetsplattform

Med en mobil arbetsplattform menas tex skylift, saxlift och bomlift.

Bestämmelser vid användning av mobil arbetsplattform

- Inför användning av en mobil arbetsplattform ska alla säkerhetsfunktioner provas.
- *Personlig fallskyddsutrustning* ska alltid användas vid arbete från en mobil arbetsplattform.
- Fallskyddsutrustningen ska kopplas i arbetskorgen.
- I samband med att en arbetsplattform flyttas eller ändrar position skall det finnas en vakt.
- En mobil arbetsplattform får inte användas som en hiss eller kran.
- Vid korgåkning är det enbart tillåtet att kliva i och ur korgen när korgen befinner sig på marken.
- Stege får inte användas i korgen.
- Föremål får inte släppas från korgen.
- Lösa föremål som verktyg och liknande ska förvaras i t ex en hink eller en säck.

Vid transport av mobil arbetsplattform

- Kontrollera att bom och korg är låsta i transportläge
- Kontrollera att stödben är låsta i transportläge
- Vid transport av en mobil arbetsplattform i transportläge krävs ingen vakt.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

5. Tillfälliga personlyft med kran eller truck

Personer får tillfälligt lyftas med kran eller truck endast om det är svårt eller olämpligt att använda utrustning som är tillverkad och konstruerad för att lyfta personer, till exempel skylift eller saxlift.

Tillfälliga personlyft regleras i föreskriften AFS 2006:7 "Tillfälliga personlyft med kranar eller truckar".

Undersökning och riskbedömning

Arbetsförhållandena ska undersökas och riskerna ska bedömas före ett personlyft med en kran eller truck.

Följande ska då särskilt undersökas:

1. Basmaskinens och arbetskorgens lämplighet för uppgiften
2. Stabiliteten vid rådande mark och väderförhållanden
3. Arbetstagarnas teoretiska och praktiska kunskaper
4. Aktiviteter och pågående arbeten i närheten
5. Rörelse hos arbetsborg och eller arbetsobjekt på grund av yttre faktorer.

Bestämmelser vid tillfälliga personlyft med kran eller truck

- Arbetet med tillfälliga personlyft ska ledas av en *lyftledare*. Denna person ska ha tillräckliga kunskaper om lyftet och utrustningen.
- Innan ett tillfälligt personlyft med kran eller truck ska *egenkontroll* genomföras.
- *Personlig fallskyddsutrustning* ska alltid användas vid arbete från korg.
- Fallskyddsutrustningen ska kopplas i korgen eller i kranens krok vid arbete ifrån löst hängande korg
- Personkorgen ska hängas i kranens lastkrok.
- Vid tillfälliga personlyft med kranar eller truckar ska arbetsuppgifterna utföras inifrån arbetskorgen.
- En arbetsborg avsedd för personlyft ska användas vid ett tillfälligt personlyft.
- Basmaskinen (Kran eller truck) ska vara besiktigade tillsammans med arbetskorgen. Senaste besiktningssintyget från återkommande besiktning skall bifogas i riskbedömningen för tillfälliga personlyft
- Personlyft med arbetsborg får inte användas som en hiss eller kran.
- Vid korgåkning är det enbart tillåtet att kliva i och ur korgen när korgen befinner sig på marken.
- Stege får inte användas i korgen.
- Föremål får inte släppas från korgen.
- Lösa föremål som verktyg och liknande ska förvaras i tex en hink eller en säck.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Svetsning

Vid svetsning inifrån arbetskorg skall elavdelningen konsulteras för att säkerställa jordning av arbetskorg. (Ska framgå av SJA)

Egenkontroll

Egenkontroll ska utföras inför ett tillfälligt personlyft med arbetskorg i kran eller truck. Egenkontroll kan utföras av följande:

- Den för personlyftet utsedd lyftledare tillsammans med:
- Huvudskyddsombud IF Metall *eller*
- Skyddsombud
- Arbetsledare eller ersättare MEK
- Arbetsledare eller ersättare SVETS

Tidpunkter för kontroll:

- Första gången personlyft skall göras
- Om fast korg varit demonterad och återmonterats
- Om kranen varit utanför INOVYNS område
- Varje dag om lyft pågår under längre tid

Kran

Kontrollpunkter:

Låspinnar på schacklar från krok och neråt

Löst hängande korg:

- Basmaskinen (kranen) ska vara besiktigad tillsammans med arbetskorgen
- Stoppet fungerar så att inte korgen kan gå i topp
- Wiren löper i alla block och att rullarna ej är fasta
- Schacklarna på korgen är låsta

Truck

Kontrollpunkter:

Vid personlyft med truck kontrolleras att:

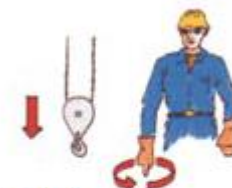

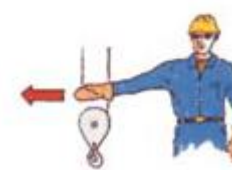

- Basmaskinen (trucken) ska vara besiktigad tillsammans med arbetskorgen
- Arbetskorg är monterad på truckens gaffelarm
- Funktioner som används vid personlyft fungerar säkert

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Bilaga 1: Signaler och tecken

Signalschema

Teckenförklaring för körning av mobilkranar

 <p>1. HISSA Upplyft arm och pekfinger uppåt. Cirkelrörelse med handen.</p>	 <p>2. FIRA Nedåtriktad arm och pekfinger nedåt. Cirkelrörelse med handen.</p>	 <p>3. HISSA SAKTA Upplyft arm. Små cirkelrörelser med armen.</p>	 <p>4. FIRA SAKTA Nedåtriktad arm. Små cirkelrörelser med handen.</p>
 <p>5. RES BOMMEN Utsträckt arm. Tummen uppåt.</p>	 <p>6. FÄLL BOMMEN Utsträckt arm. Tummen nedåt.</p>	 <p>7. SVÄNG VÄNSTER Höger arm utsträckt. Handen öppen.</p>	 <p>8. SVÄNG HÖGER Vänster arm utsträckt. Handen öppen.</p>
 <p>9. TELESKOP UT Sidorörelse utåt med båda händerna. Tummarna utåt.</p>	 <p>10. TELESKOP IN Sidorörelse inåt med båda händerna. Tummarna inåt.</p>	 <p>11. HUVUDSPEL Handen upplyft över hjässan.</p>	 <p>12. EXTRA SPEL Höger underarm uppåt. Understöd av vänster hand.</p>
 <p>13. STOPP Utsträckt arm svängs i båge framåt och åt sidan.</p>	 <p>14. HASTIGT STOPP Båda armarna ströks hastigt utåt.</p>	 <p>15. FÖRFLYTTNING Cirkelrörelse med båda händerna.</p>	 <p>16. SIGNAL EJ UPPFATTAD Sidorörelse med armen.</p>

Vid enarmstecken kan valfri arm användas.

Behövs hastig lyftning, sänkning eller förflyttning utförs rörelsen livligare.

Vid samlyft med två mobilkranar skall i förväg bestämmas hur lyftet genomförs och hur signalerna ges till respektive förare.

Title LYFTANORDNINGAR OCH LYFTREDSKAP – ANVÄNDNING PÅ INOVYN				Identifier HMSS-322	
Document Type Anvisning	Relevant unit INOVYN Sverige	Verifier Anne-Louise Thäng	Approver Åsa Burman	Revision 5	Valid to 2026-02-10

Bilaga 2 – Checklista Egenkontroll vid tillfälligt personlyft med kran eller truck

[Egenkontroll tillfälligt personlyft](#)

Bilaga 3 – Blankett för personligt tillstånd att använda maskindriven lyftanordning och lyftredskap

[Tillstånd lyftanordning och lyftredskap](#)

Bilaga 4 - Register med tillståndsinnehavare att använda lyftanordning och lyftredskap

[Tillståndsregister användning lyftanordning och lyftredskap](#)

Bilaga 5 – Riskbedömning – Hantering och användning av lyftutrustning

[Riskbedömning – Hantering och användning av lyftutrustning](#)